

УДК 78.27; 78.2У

Стефанія Олійник

ТВОРЧИСТЬ ЛІСТА В МУЗИЧНИХ ТРАДИЦІЯХ ЛЬВОВА

Велику популярність в музичній культурі Львова отримала творчість угорського композитора і піаніста Ференца Ліста. Завітавши до міста 1847 року, він інспірував місцевих мешканців на зацікавлення власною творчістю. У місцевій музичній культурі сформувалися кілька генерацій визначних виконавців музики композитора, музикознавча спадщина місцевих дослідників, утворилися колекції музейних експонатів та нотних раритетів тощо. Ці факти підтверджують особливий ніетет місцевих мешканців до творчості Ліста, хоча вияви суспільної рецепції різнилися в залежності від історико-політичної ситуації краю.

Ключові слова: Львів, музична культура, регіональні дослідження, рецепція, Ференц Ліст.

Особливою сферою зацікавлень в сучасному українському музикознавстві є комплексні дослідження: присвячені розвитку і стану музичної культури різних регіонів України: Волині (Петро Шиманський), Галичини (Марія Загайкевич, Любов Кияновська), Закарпаття (Тетяна Росул), Вінниччини (Тетяна Бурдейна-Публіка), Полтавщини (Алла Литвиненко), Наддніпрянської України (Майя Ржевська), Приазов'я (Тетяна Мартинюк) та ін., а також окремих міст України – наприклад, Дрогобича (Ірина Бермес), Стрия (Оксана Миронова), Івано-Франківська (Галина Максим'юк, Леся Романюк), Коломиї (Марія Білинська, Любов Баб'юк-Коссак, Наталія Толошняк), Чернівців (Кузьма Демочко, Ігор Глібовицький) тощо. Аналізуючи регіональну музичну культуру, дослідники насамперед розглядають розвиток та професіоналізацію музичної культури регіону чи міста, особливості аматорського музикування, розвиток музичних освітніх осередків краю, концертне життя (музичний театр, концертні майданчики), найвагоміші постаті в музичному житті, джерела, що віддзеркалюють музичну історію (праці музикознавців, статті у місцевій періодиці, музейні пам'ятки, нотні колекції та ін.).

У цьому контексті вартим уваги є ще один напрям студій, а саме виявлення причин і точки відліку зацікавленості громадськістю певним композитором, і як наслідок – поширення, популяризація та культивування його творчості суспільством певного регіону. Метою нашої статті є спроба розглянути причини популярності в музичній культурі Львова творчості одного із найвідоміших виконавців та композиторів того часу – Ференца Ліста, а також окреслити вияви суспільної рецепції щодо його творчості від середини ХІХ століття – до сучасності.

Відповідно до поставленої мети, у статті вирішуватимуться такі завдання:

- визначити витоки зацікавленості мешканцями Львова творчістю Ліста;
- назвати постаті найбільших місцевих популяризаторів творчості композитора та окреслити їх діяльність у цьому напрямку;
- простежити напрями суспільної рецепції творчості Ліста (у сфері фортепіанного виконавства; залучення творів композитора до концертних програм; організація конкурсів, фестивалів, ювілейних святкувань; музикознавчі дослідження та конференції; музейні та архівні раритети тощо);

– визначити відмінності рецепції творчості Ліста в музичній культурі Львова протягом різних історико-політичних періодів краю;

– підсумувати суспільну рецепцію творчості Ліста у Львові, зокрема на сучасному етапі.

Ліст особисто дав поштовх до суспільної зацікавленості власною творчістю не лише у Львові, а й в інших містах України, де він гастролював – у Києві, Житомирі, Кропивницькому, Кременчуці, Одесі, Миколаєві, Чернівцях та ін. Після львівських концертів 1847 р. постать митця викликала величезний резонанс і зацікавлення серед місцевих мешканців, що спричинило подальше виконання його творів, створення локальної традиції інтерпретації та дослідження його доробку. Можна виокремити такі етапи рецепції творчості Ліста у Львові:

I етап – 1847 р. – концерти Ліста у Львові; зацікавлення суспільства його постаттю, насамперед як піаніста, а згодом – композитора;

II етап – друга половина XIX ст. – діяльність у Львові учня Ліста Людвіка Марека, формування під його проводом лістівської виконавської школи; перші наукові студії, присвячені Лісту;

III етап – перша половина XX ст. (умовно від смерті Марека 1893 р. до 1939 р.) – формування двох національних типів місцевої фортепіанної школи (української та польської) інтерпретаторів музики композитора; популярність творів Ліста на концертних естрадах, відтак – глибше ознайомлення суспільства з його творчою спадщиною;

IV етап – 1939–1991 рр. – радянський період рецепції. Домінування російської інтерпретації у виконавстві і нівелювання місцевих традицій;

V етап – від 1991 р. до нині – розвиток сучасного етапу виконавської традиції та наукових досліджень, реконструкція лістівських традицій в музичній культурі краю.

До Львова із своїми сенсаційними виступами Ліст приїхав у 1847 р. і перебував у місті впродовж місяця: від 13 квітня до 12 травня. Із громадськістю міста у нього одразу ж виникли найкращі стосунки. Ймовірно, причиною стало урочисте вітання композитора: перед готелем «Русь», де зупинився композитор, зібралися члени Галицького музичного товариства і заспівали на його честь дві кантати, а Ліст з похвалою і вдячністю подякував усім учасникам. Автором кантат, ймовірно, був голова товариства Йоганес Рукгабер. Хору Товариства композитор згодом присвятив свій хор «Пісня вершника», ноти з автографом митця зберігаються в архіві бібліотеки ЛНМА¹ [3, с. 79].

На честь приїзду митця був також влаштований пишний бал [7, с. 120].

Концерти Ліста відбувалися у великих залах ГМТ, Бібліотеки Оссолінських, театрі Скарбка, а також камерно – у салонах аристократів і на урочистих прийомах. Усі виступи музиканта в деталях і захоплено висвітлювала львівська преса, зокрема «Gazeta Lwowska» (13 квітня 1847 – 15 травня 1847, №. 43–56), видання Бібліотеки Оссолінських (1847) і навіть «Dziennik Mód Paryskich» (6 травня 1847, №. 10). Найбільші рецензії належать графові Лешеку Борковському і Юзефу Дзешковському.

¹ Liszt Fr. Reiterlied (2te Version). Text von Herwegh. Vierstimmige Mannergesänge. Mainz, Antwerpen und Brüssel. 5 S. Шифр: X L50 1452 apx. p. ф. [23].

Mr. Samborsky's Lindenberg
 - Gungl
 Dr. Franz Liszt.
 In seiner Gegenwart angefertigt
 am 25. April 1842.

Хор «Пісня вершника», ноти з автографом Ф. Ліста

Аналізуючи відгуки на виступи митця, варто зазначити, що на той час львівська публіка значно більше захоплювалась Лістом як піаністом-віртуозом, аніж композитором. Слава про Ліста як виконавця, найімовірніше, дійшла до Львова після виступів музиканта у Кракові і Варшаві 1843 р. Більшість творів, які виконував Ліст у Львові, це композиції інших авторів (Л. ван Бетовена, Ф. Шуберта, С. Тальберга, К. М. Вебера, Дж. Росіні, Ф. Шопена, А. В'єтана, Й. Кесслера), транскрипції чи фантазії на теми з творів В. А. Моцарта, Г. Доніцетті, В. Белліні, Дж. Россіні, Ф. Шуберта, імпровізації на задані теми, а з власних оригінальних творів лише «Угорську рапсодію» й «Угорський марш». Варто зауважити, що Ліст був також першовідкривачем для Львова творчості ще одного геніального композитора – Фридерика Шопена. Захоплення Львова Шопеном бере свій початок власне з концертів Ліста, на яких було виконано кілька мазурок і полонез польського композитора.

Тогочасні митці створили кілька зображень Ліста у львівських аристократичних салонах. Це три портрети-ескізи польського митця Юліуша Коссака, дружній шарж графа Северина Дрогойовського, погруддя піаніста невідомого автора, які дотепер зберігаються у Львівській галереї мистецтв, ЛННБУ ім. В. Стефаника, Львівському історичному музеї. Крім того у відділі рукописів ЛННБУ знаходиться автограф Ліста в альбомі – нотний аркуш з записом фортепіанного вступу до пісні Джоаккіно Россіні «Альпійська пастушка». У Державному архіві Львівської області також зберігаються листи композитора до польського літератора Кароля Форстера та візитівка Ліста [11, с. 193–194].

З концертами до Львова композитор більше не навідувався, однак «Gazeta Lwowska» (21 січня 1848, № 9) повідомляла 21 січня 1848 року, що він міг бути ще раз у місті переїздом.

Отже, велике зацікавлення громади міста особою Ліста як музиканта-віртуоза, породило інтерес до його творчості і дало поштовх до подальшого виконання та опрацювання його творчості.

Наступний етап місцевої рецепції творчості композитора охоплює другу половину XIX століття і характеризується глибшим ознайомленням музичної громади Львова з його творчістю. Цей процес традиційно започаткували професійні музиканти – виконавці, педагоги, дослідники, які прагнули об'єктивно і вичерпно змалювати особистість митця та його доробок. Вагому роль на цьому етапі відіграла постать Людвіка Марека (1837–1893) – піаніста, учня Ліста і професора консерваторії ГМТ, який став послідовником і популяризатором ідей композитора у Львові, насамперед, у сфері виконавства і педагогіки.

Людвік Марек вважається одним із перших великих піаністів-віртуозів Галичини. Він народився в Тернополі, у сім'ї чеського музиканта. У віці 10 років Марек давав публічні концерти, які привертали увагу громадськості [2, с. 33–34]. Музикант навчався у Кароля Мікулі – відомого піаніста, учня Шопена – тогочасного директора консерваторії ГМТ і найвідомішої постаті в тогочасній музичній культурі Львова. Прізвище Марека знаходимо у регулярних статутних концертах ГМТ, де вперше як учень Мікулі він виступив у 1854 р. [14, с. 49]. Після закінчення навчання, він багато концертував у Польщі, Росії, Угорщині та Румунії. У 1872 р. Марек поїхав у Ваймар до Ліста, щоб вдосконалити свою майстерність. Постать Ліста справила на галицького піаніста величезний вплив: Марек перейняв літвівську ефектну бравурну віртуозність, барвистість і багатство звукової палітри. «Грі піаніста були притаманні енергія, воля, блиск віртуозності і пафос романтичності» [2, с. 34-35], – характеризують піанізм Марека дослідники. Після студій у Ліста і тріумфальних концертів у Відні, Будапешті та Варшаві, Марек повернувся до Львова, розгортаючи концертну і педагогічну діяльність. Піаніст неодноразово виступав у Львові з концертами як соліст та ансамбліст. Крім того, він організував добродійні концерти, гастролі відомих європейських музикантів, з якими він контактував – піаністів Кароля Таузіґа, Ганса фон Бюлова, Антона Рубінштейна, скрипаля Генрика Венявського та ін. [2, с. 35].

1875 р. Марек був одним із засновників опозиційного до ГМТ товариства «Гармонія», яке опікувалось розвитком інструментальної музики; але по суті, це був міський оркестр, який утримувався за рахунок магістрату. Товариство «Гармо-

нія» утримувало також постійну безплатну школу, яка давала можливість вбогій молоді отримати музичну освіту [14, с. 65]. У 1877 р. митець відкрив приватну фортепіанну школу, в якій викладав до кінця свого життя (до 1893 р.), і також, на запрошення Кароля Мікулі, став професором консерваторії ГМТ.

У сфері педагогіки і фортепіанного виконавства Марек виступив антагоністом до методи свого колишнього вчителя Мікулі. «Протягом десятиліть у львівському музичному світі існували навіть дві партії – «маркістів» і «мікулістів»: «війна», яка відбувалася між ними, була, в принципі, безплідною боротьбою за «тендітний», «делікатний» виконавський стиль у витонченій творчості Ф. Шопена або ж за надзвичайно експансивний стиль, наповнений технічними ефектами у фортепіанній творчості Ф. Ліста» [14, с. 145]. Для львівської виконавської традиції це мало велике значення: адже і Марек, і Мікулі були вірними послідовниками методи своїх вчителів і передавали своїм учням манеру гри, відповідно – Ліста і Шопена, фактично, в оригінальному варіанті. Це дозволило якнайкраще зберегти виконавську манеру вказаних композиторів у львівській фортепіанній школі та піднести зацікавлення їх творчістю. Так, зі школи Мікулі вийшли Моріц Розенталь, Александр Міхаловський, Рауль Кочальський, Мечислав Солтис, Корнелія Парнас, Станіслав Нев'ядомський, Денис Січинський, починав навчання Василь Барвінський. Натомість студії Марека закінчили Петер Дуїллет, Марія Адельман-Маєвська (згодом також учениця Ліста). Постійно концертували такі учні Марека як Пауліна Ляхнер, Константин Тхурніцький, Анна Конопачка.

Марек, як і Мікулі, був також композитором, автором низки фортепіанних п'єс і збірки фортепіанних вправ із додатком брошури про систему фортепіанної гри (1892).

У розвитку львівської традиції виконавства музики Ліста треба віддати належне інституціям ГМТ, згодом Польського музичного товариства. У програмах їхніх концертів, починаючи від 1854 р., зустрічаємо велику кількість фортепіанних творів Ліста, виконаних на концертах (в т. ч. на учнівських), а силами оркестру на львівській сцені вперше прозвучали симфонічні поеми композитора (зокрема «Прелюди») і «XIII Псалом» [14, с. 54, 58].

Зростання інтересу до постаті Ліста дало поштовх для написання і видання у Львові музикознавчих книг про життя і творчість композитора. Ймовірно, першою з них є праця професора ляйпцизької консерваторії д-ра Бренделя² «Liszt jako Symfonik» [21], видана 1870 р. у Львові і присвячена Каролі Мікулі. Автор нарису робить загальний аналіз симфонічної спадщини Ліста (без конкретного розгляду творів), порівнюючи її з творчістю інших представників класицизму і романтизму. Крім того, видання містить додаток – статтю Людвіка Леона Гозлана «F. Liszt i jego roemata symfoniczne», який інформував читача про жанр і програми симфонічних поем композитора, які так полюбила львівська публіка.

Перший біографічний нарис про Ліста було видано у Львові у 1894 р. (8 років після смерті композитора) – це книжка Леслава Яворського «Franciszek Liszt» із серії “Життєписи видатних музикантів” [22], в якій автор коротко подає біогра-

² Ім'я дослідника не вдалося встановити.

фію, творчість, особливості фортепіанного виконавства митця і деякі його думки про музику та інших музикантів (наприклад, про Шопена). Обидві книги зберігаються у фонді бібліотеки ЛНМА. Варто згадати про нотні примірники творів композитора: хоча у Львові їх не публікували, однак різними шляхами до фонду бібліотеки ЛНМА потрапило близько 180 прижиттєвих нотодруків Ліста (від 1835 до 1886 рр.).

Третій етап формування лістівської рецепції у Львові припадає на першу половину ХХ ст. (умовно, від смерті Марека 1893 р. до 1939 р.) – твори Ліста у цей час активно звучали зі сцен консерваторії та філармонії і використовувалися у педагогічному репертуарі.

З відкриттям львівської філармонії у 1902 р., помітно активізувалося концертне життя міста. У першій філармонійний сезон 1902–1903 рр. концерти відбувалися майже щоденно, і загалом прозвучало понад 1000 творів, серед них численні композиції Ліста, наприклад, симфонічні поеми «Голос гір», «Гамлет», «Прометей», «Орфей», «Смерть героя», фортепіанні концерти A-dur і Es-dur [14, с. 88–89]. У наступних концертних сезонах (до 1939 р.) твори Ліста звучали неодноразово зі сцени львівської філармонії, зокрема, варто згадати про виконання «Фауст-симфонії» у 1935 р. [14, с. 92].

У фортепіанному виконавстві цього періоду сформувалася місцева виконавська інтерпретація лістівських творів, скромніша за масштабами, у порівнянні зі школою Марека попереднього періоду, однак збагачена різними національними інваріантами. З одного боку – це учні Марека, переважно поляки – Адельман-Маєвська, Ляхнер, Тхурніцький, Конопацька, які продовжували виступати на львівській сцені, з іншого – постала власне українська інтерпретація виконання спадщини Ліста. Першими українками – виконавицями творів Ліста стали Софія Дністрянська, Галина Левицька і Любка Колесса.

Піаністка, викладач Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка Софія Дністрянська (1882–1956) «належить до знаменитих виконавців лістівських творів. [...] Тут її техніка рівняється з технікою славних європейських артистів», – так відгукувався рецензент на виконання нею «Угорської фантазії» Ліста [20, с. 3]. До її репертуару входив також фортепіанний концерт Es-dur, який піаністка грала в т.ч. на концерті з нагоди 100-ліття народження Тараса Шевченка у 1914 р. Великий пієтет до постаті та музики Ліста піаністка висловила у своїй статті «Франц Лист. У сорокові роковини смерті» [6].

До постійного репертуару Галини Левицької (1901–1949) входили «Угорська рапсодія № 8», соната «Після прочитання Данте», етюд Des-dur, «Мазепа», «Шум лісу», «Хоровод гномів» Ліста [9, с. 101–106], що виявляли притаманне піаністці поєднання зовнішньої віртуозності з глибоким внутрішнім осмисленням. Цікавою була програма її концерту 21 лютого 1937 р., у якій піаністка поєднала виконання творів Шопена і Ліста: п'ять прелюдій, ноктюрн b-moll, вальси e-moll і As-dur, Соната h-moll Шопена і соната «Після прочитання Данте», два етюди (в т.ч. «Хоровод гномів»), Угорська рапсодія № 8 Ліста [1, с. 10]. Крім того, Левицька використовувала твори композитора в педагогічному репертуарі – про це згадував її учень Олег Криштальський.

Любка Колесса (1902–1997) пов'язана з лістівською традицією через його учнів, у яких піаністка навчалася у Віденській академії музики – Луї Терна, Емілія Зауера і Ежена д'Альбера. Любка Колесса очевидно прекрасно засвоїла лістівський «бравурний характер [...], що вражає віртуозним розмахом» [13, с. 111], і віддала йому належне виконанням Es-dur'ного концерту, при якому «поетичне і наскрізь віртуозне виконання Колессівни довело захоплення слухачів до максимально можливого» [13, с. 111]. Нестор Нижанківський поетично описує притаманну Колессі звуковиразовість, оркестрове трактування інструменту у виконанні піаністкою Угорської рапсодії № 12 Ліста: «Широка „пуща”. Табуни коней, ляскіт батога, уривки здорового життерадісного, хоч трохи часом сумовитого співу, розгінливий темперамент степовика, переливи танцюристичних тонів чим-раз швидшої „фрїшки”, рик грому та свист вітру [...]. Фортеп'ян перемінився у велику чудову оркестру, яка може дати всі барви, відтінки сили і настроїв, і на якій грає великий диригент. Що цей „диригент” є рівночасно й оркестрою, то це часом трудно собі усвідомити» [13, с. 261].

Твори Ліста входили до концертних програм й інших львівських піаністів – Олесі Бажанської-Озаркевич, Ольги Окуневської, Володимири Божейко, Антіна Рудницького, Наталії Кміцикевич-Цебрівської, Марії Вишницької та ін.

У радянський період (1939–1991) музична культура Львова характеризується перевагою російського мистецького напрямку інтерпретації, ігноруванням місцевих традицій. Зокрема, з творами Ліста на львівській сцені виступав Святослав Ріхтер (1952 р. виконав 123-й сонет Петрарки, Кипариси вілли д'Есте, Гондольєру, Тарантелу та Канцону з «Років мандрівок») [15, с. 26].

Однак традиції українських піаністів, сформовані у попередній період, а також новий виток української музикознавчої думки щодо творчості Ліста втілюють митці воєнного періоду, які згодом емігрували зі Львова – зокрема, Василь Витвицький і Роман Савицький.

Одним із прикладів розгляду лістівської творчості в українській музикознавчій літературі, виданих у цей період, була стаття Витвицького «Симфонічна поема „Мазепа” Ференца Ліста», в якій автор проводить паралелі романтичного Мазепи Віктора Гюго і героя Ліста – «лицаря, що з надлюдською силою переносить удари ворожих сил [...] і – стає володарем» [5, с. 18]. Аналізуючи твір, автор вказує на український характер деяких тем симфонічної поеми й описує зв'язки Ліста з Україною. Тему дослідження образу Мазепи в музиці продовжує і Роман Савицький у статті «Натхненні образом Мазепи» [16].

Цікавим прикладом оригінального трактування музики Ліста була постановка у Львівському оперному театрі балетного дивертисменту на музику Угорської рапсодії в 1943 р. Ось як про цю подію написав Витвицький: «Балетне оформлення патетичної Угорської рапсодії Ліста показує повне розуміння інтенцій композитора з боку постановника та виконавців... Рапсодію ставив Є. Вігілев³, балетмейстер, у якого щасливо лучиться добре знання „ремесла” з буйною фантазією і тонким мистецьким чуттям» [4, с. 317].

³ Євген Вігілев (Вігільов) (1898–?) – балетмейстер театру «Березіль» (1924–26), оперних театрів Харкова, Києва, Львова.

Протягом останніх десятиліть періоду Незалежності України зацікавлення постаттю митця не зникає. Твори Ліста зайняли чільне місце у програмах сучасних львівських музикантів, з яких відзначимо Етеллу Чуприк, лауреатку Міжнародного конкурсу піаністів ім. Ліста в Будапешті, яка записала окремий компакт-диск з творами композитора, а також Яромира Боженка, Оксану Рапіту (програма з творів Ліста у 2005 році), Маріанну Гумецьку, Дмитра Онищенка та ін.

Не менш вагомим є розвиток сучасної музикознавчої літератури, особливо плідними тут є дослідження у сфері лістівського виконавства: згадаємо методичні рекомендації Етелли Чуприк щодо виконання фортепіанних фантазій композитора [17; 18] і розділ, присвячений Лістові, в «Історії фортепіанного мистецтва XIX ст.» Наталії Кашкадамової [8, с. 250–308]. Питанням біографії та стилю композитора присвячені статті Дмитра Колбіна «Виступи Ференца Ліста у Львові» [11], Любов Кияновської «Сприйняття Ференца Ліста у Львові» [10], Наталії Швець-Савицької «Деякі рефлексії до епістолярію Ференца Ліста» [19], Антоніни Кот «Особистісні та креативні виміри зрілого періоду життєтворчості Ференца Ліста» [12].

У 2011 р. Львів активно долучився до святкування 200-річчя з дня народження композитора. Цій події був приурочений фестиваль із творів композитора (23–27 жовтня) і наукова конференція «Образи Ференца Ліста у львівській культурі» (2–3 листопада).

Фестиваль «До 200-річчя з дня народження Ференца Ліста»⁴, який відбувся у Львівській обласній філармонії та Органному залі, складався з п'яти концертів, програми яких розкривали різні грані жанрового доробку композитора. Найширше була представлена фортепіанна творчість: львів'яни мали змогу почути твори композитора у виконанні Етелли Чуприк, Йозефа Ерміня, лауреатів міжнародного конкурсу ім. Ф. Ліста – угорського піаніста Соколаї Болажа та росіянина Валерія Шкарупи (23–26 жовтня). Перлини камерно-вокальної лірики композитора виконала Маріанна Лаба (24 жовтня). А на заключному концерті фестивалю (27 жовтня) слухачі змогли познайомитися з духовною музикою Ф. Ліста у виконанні хорової капели «Трембіта» зі супроводом на органі Надії Величко.

Тема наукової конференції в ЛНМА «Образи Ференца Ліста у львівській культурі», яка відбулася в ЛНМА, об'єднала науковців зі львівської академії та польських університетів (Дмитро Колбін, Любов Кияновська, Тереса Мазепа, Ірина Антонюк, Тетяна Куржева, Наталія Савицька, Лілія Назар, Оксана Дітчук, Олена Юрченко та ін.). На другий день конференції відбулося засідання молодіжної секції студентів та аспірантів ЛНМА, які також виявили зацікавлення даною тематикою і провадили свої наукові студії, присвячені композиторові.

Отже, можна стверджувати, що у Львові впродовж понад півтора столітнього періоду, зважаючи на постійне зацікавлення постаттю митця з боку музикантів та слухачів, сформувалися традиції виконавської інтерпретації та наукових музикознавчих досліджень творчості Ліста. Підставами рецепції творчості композитора у музичній культурі Львова є факти перебування композитора у місті, а також,

⁴ З програмою фестивалю можна ознайомитися на сайті Львівської інформаційної агенції «Вроло»: http://vgolos.com.ua/news/festyval_do_200richchya_z_dnya_narodzhennya_ferentsa_lista_99299.html

діяльність його учня Людвіга Марека. Сенсаційні концерти Ліста, а також, розвиток лістівського піанізму в діяльності учнів Марека викликали у суспільства інтерес до постаті Ліста, насамперед, як піаніста-віртуоза, а згодом і композитора. Популярністю користувалася його фортепіанна спадщина, як демонструвала віртуозний стиль виконавця, а згодом (через виконання на концертних естрадах та наявності музикознавчих досліджень) – симфонічна. Твори композитора ввійшли до концертних програм українських піаністів, а в музикознавчій галузі його стиль досліджувався з огляду наявності української історичної тематики в контексті його творчості (Витвицький – «Симфонічна поема „Мазепа” Ф. Ліста»).

Певна тяглість місцевих традицій переривається в радянський період, з огляду на домінування російських культурних цінностей. Із встановленням Незалежності, завдяки музикознавчим дослідженням реконструюються традиції та рецепція творчості Ліста у львівській культурі (Колбін, Кияновська, Кашкадамова, Савицька; конференція «Образи Ференца Ліста у львівській культурі»). Новим щаблем рецепції є діяльність молодшої генерації піаністів-виконавців, які неодмінно включають його твори у власні концертні програми, святкування 200-ліття з дня народження композитора у 2011 р., присвоєння його імені одній з центральних вулиць тощо. Особливою подією став Перший конкурс піаністів ім. Ференца Ліста, що відбувся 3-4 листопада 2016 року, учасниками якого стали студенти фортепіанного факультету ЛНМА. В рамках конкурсу відбулась конференція «Універсалізм як феномен творчої особистості Ференца Ліста», за участі педагогів та студентів фортепіанного факультету академії. Таким чином, на сучасному етапі триває реконструкція і збагачення місцевих традицій щодо музичної творчості Ліста.

Stefaniia Oliinyk. The F. Liszt's oeuvre in Lviv musical tradition. The top-of-mind trend in modern Ukrainian music science is the research the regional music culture. The music cultures of different regions and cities is researched by Ukrainian musicologists: P. Shymanskyi, L. Kyianovska, T. Rosul, H. Lokoshchenko, A. Lytvynenko, T. Martyniuk, I. Bermes and many others. However, one more subject of regional studying could be suggest: the reasons of distribution, cultivation and the forms of oeuvre reception of artists, being especially popular in the region due to the historical, social and cultural traditions of this or that land, still remain poorly understood.

In this article the reception of most popular pianist and composers Franz Liszt's oeuvre is explored in Lviv musical culture from the late nineteenth century to the present.

There are five periods of local reception of Franz Liszt's oeuvre:

1) 1847 – the year when F. Liszt spent a month in Lviv. He had a numerous concerts and meetings with the local artists in this city. According to these, Lviv's society started interesting him like the performer and composer from that time; and the his own oeuvre's reception began;

2) the second half of XIX century – one the student of F. Liszt started the activity in Lviv music life – it was a brilliant pianist Ludwig Marek, who did strong influence on the local piano school of that time. Like a pianist, he completely adopted the manner of his great teacher and continued to provide his performing manner with his own pupils. Among of them were mostly Polish: P. Duillet, M. Adelman-Maevska, P. Liahner, K. Thurnitski and the others. In this period the first the musicological studies of Liszt's oeuvre also appeared: «Liszt as a symphonic composer» by Brendel, «Franciszek Liszt» by L. Jaworski;

3) *the first half of XX century (after L. Marek death in 1893 till 1939) – in local piano school two national types (Ukrainian and Polish) of interpreters composer's oeuvre were formed. Among of Ukrainian pianists, which included many composer's works to own concert programs were S. Dnistrianska, H. Levytska and L. Kolessa. The piano and symphonic works by F. Liszt more often were performed in this period and brought the popularity to the composer;*

4) *1939–1991 – Soviet period of the reception of F. Liszt's oeuvre. Ukrainian traditions of reception continued by artists-emigrants – pianist R. Savytskiy and musicologist V. Vytvyckiyy (an article «Symphonic poem "Mazepa" by Franz Liszt»). In local music culture the main became Russian interpretation of pianism, which was presented by the soviet pianists (S. Richter), who had concerts in Lviv.*

5) *from 1991 till now – since the Independence the traditions of the local piano performing (E. Chupryk, O. Rapita) and musicological studies of Liszt's oeuvre and his reception has still been performed by Lviv researches (D. Kolbin, N. Kashkadamova, N. Savytska and others). One of the greatest peaks in the concert performance of composer's music was dedicated to the celebration of 200th anniversary of the composer's birth, which Lviv joined in 2011.*

Keywords: *Lviv, musical culture, the regional studies, reception, Franz Liszt.*

Література

1. Барвінський В. 3 концертової салі. Галя Левицька. // *Новий Час*. – 1 березня 1937. – Ч. 44. – С. 10.
2. Блажкевич Г., Старух Т. *Правда і міфи про львівських піаністів – основоположників фортепіанної школи*. – Львів: Сполом, 2011. – 300 с.
3. *Вибрані музикалії з архіву бібліотеки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка: Нотографічний покажчик / упоряд. та вступ. ст. І. М. Антонюк; авт. передмови Л. О. Кияновська*. – Львів, 2009. – 148 с.
4. Витвицький В. Нова прем'єра у Львівському оперному театрі // Витвицький В. *Музикознавчі праці. Публіцистика* / Упор. Л. Лехник. – Львів, 2003. – С. 317–318.
5. Витвицький В. Симфонічна поема “Мазепа” Ф. Ліста // Витвицький В. *За океаном: Збірник статей* / Ред.-упор. Ю. Ясиновський. – Львів, 1996. – С. 16–19.
6. Дністряньська С. Ференц Ліст. У сорокові роковини смерті // *Діло*. – 26 серпня 1926. – Ч. 188. – С. 2–3; 27 серпня 1926. – Ч. 189. – С. 2–3.
7. *Історія Львова. У трьох томах / Редколегія Я. Ісаєвич, М. Литвин, Ф. Стеблій*. – Львів: Центр Європи, 2007. – Т. 2. – 559 с.
8. Кашкадамова Н. *Історія фортеп'янного мистецтва. XIX сторіччя: Підручник*. – Тернопіль: АСТОН, 2006 – 608 с.
9. Кашкадамова Н., Дітчук О. Виконавський стиль піаністки Галі Левицької у контексті музичного життя Львова другої чверті ХХ ст. // *Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство*, 2002. – Вип. 2. – С. 85–108.
10. Кияновська Л. Сприйняття творчості Ференца Ліста у Львові // *Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського*, 2011. – № 4(13). – С. 3–9.
11. Колбін Д. Виступи Ференца Ліста у Львові // *Musica Galiciana*. – Rzeszów: Wydawnictwo wyższej szkoły Pedagogicznej, 1999. – Т. III. – С. 189–195.
12. Кот А. Особистісні та креативні виміри зрілого періоду життєтворчості Ференца Ліста. // *Українська музика: науковий часопис*. – Число 1 (3). – Львів, 2012. – С. 150–155.
13. *Любка Колесса, українська піаністка: статті та матеріали / ред.-упор. Н. Кашкадамова, В. Бобицька*. – Львів: Літопис, 2011. – 460 с.
14. Мазепа Л., Мазепа Т. *Шлях до музичної академії у Львові. У 2 томах*. – Львів: Сполом, 2003. – Т. 1.– 288 с.

15. Олександр Ейдельман. *Данина шани вчителів*. – Львів: БаК, 2006. – 224 с.
16. Савицький Р. Натхненні образом Мазепи // *Музика*. – 1993. – № 1. – С. 26–27.
17. Чуприк Е. *Жанр фортепіанної фантазії на окремі теми в творчості Ліста*: методичні рекомендації. – Львів, 2001. – 14 с.
18. Чуприк Е. *Фантазії Ф. Ліста на теми з опер італійських композиторів* : методичні рекомендації. – Львів, 2001. – 15 с.
19. Швець-Савицька Н. Декілька рефлексій до епістолярію Ференца Ліста // *Українська музика* : науковий часопис. – Число 1 (3). – Львів, 2012. – С. 30–37.
20. [Musicus]. Концерт української піаністки п. С. Дністрянської у Львові // *Діло*. – 24 березня 1918. – Ч. 67. – С. 3.
21. Brendel. *Liszt jako symfonik*. – Lwow: Gubrynowicz i Schmidt, 1870. – 85 s.
22. Jaworski L. *Franciszek Liszt*. – Lwów: Złoczów W. Zukerkandl, 1894. – 123 s.
23. Liszt Fr. *Reiterlied (2te Version)*. Text von Herwegh. Vierstimmige Mannergesänge. – Mainz, Antwerpen und Brüssel. – 5 S.

